

Bestuurlijke Netwerkkarten Crisisbeheersing

Netwerkkart 18 Olie

Nederlandse Academie voor Crisisbeheersing en Brandweezorg
Postbus 7010
6801 HA Arnhem
Kemperbergerweg 783, Arnhem
www.nipv.nl
info@nipv.nl
026 355 24 00

Colofon

Ondanks de aan de samenstelling van de tekst bestede zorg kan de samensteller geen aansprakelijkheid aanvaarden voor schade ontstaan door eventuele fouten c.q. onvolkomenheden in deze publicatie.

Om deze publicatie te kunnen blijven ontwikkelen en verbeteren, ontvangen wij graag commentaar en suggesties ter verbetering. Vragen of opmerkingen kunt u sturen naar info@nipv.nl, onder vermelding van Bestuurlijke Netwerkkarten.

© Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) en provincie Noord-Holland, 2025

Auteur(s)	Merijn ten Dam
Contactpersoon	Merijn ten Dam

Datum	2025
Status	handboek
Versie	202504

Wij hechten veel belang aan kennisdeling. Delen uit deze publicatie mogen dan ook worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding.

Het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid is bij wet vastgelegd onder de naam Instituut Fysieke Veiligheid.

18 Olie

Crisistypen	> schaarste aan aardolieproducten
Bevoegd gezag	> Raad van Bestuur van het Internationaal Energie Agentschap > Europese Commissie > minister van Klimaat en Groene Groei (KGG) > minister van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) alleen ten aanzien van beperking van de snelheid > minister EZ, of vakminister in afstemming met minister EZ (toepassing schaarstewetgeving) > burgemeester of voorzitter veiligheidsregio (alleen uitvoering en gevolgen voor openbare orde en veiligheid)

Soorten maatregelen	> maatregelen inzake noodvoorraden, de verdeling van aardolieproducten en beperking van het verbruik > snelheidsbeperking > autoloze zondag > aanvullende rantsoenerings- of distributiemaatregelen > maatregelen vanwege gevolgen voor openbare orde en veiligheid
---------------------	---

Internationaal Energie Agentschap IEA

- > Het treffen van crisismaatregelen vindt in beginsel in internationaal en Europees verband plaats.
- > In het kader van het Internationaal Energie Agentschap/*International Energy Agency* (IEA) vindt overleg plaats over maatregelen teneinde een gecoördineerde respons door de IEA-lidstaten af te spreken, zoals:
  - maatregelen aan de aanbodzijde (inzet noodvoorraden – ook veiligheidsvoorraden genoemd – en eventueel de verdeling daarvan)
  - zo nodig maatregelen aan de vraagzijde (beperking verbruik).
- > In eerste instantie zal worden geprobeerd een schaarste op te vangen door inzet van de noodvoorraden. Men gaat ervan uit dat de verbruik beperkende maatregelen niet direct worden toegepast vanwege de maatschappelijke gevolgen daarvan.
- > De bijdrage van een lidstaat is proportioneel, dat wil zeggen afhankelijk van het aandeel in de netto import van de betrokken landen.
- > Formeel kent het IEA een crisismechanisme dat automatisch in werking treedt bij een tekort van 7%.
- > Daarnaast is er een aanpak voor sub-crisissituaties, dat wil zeggen bij een kleiner tekort, de zogenoemde Coordinated emergency response measures – CERM. Hiervoor is wel unanimititeit nodig.
- > Volgens de aanpak die het IEA hanteert, worden in alle oliecrisissituaties - dus ongeacht de omvang van de olieaanvoer-

onderbreking - de beide benaderingen als gelijkwaardige alternatieven beschouwd (het formele crisismechanisme en de CERM).

- > Op een flexibele wijze in een 'stap-voor-stapbenadering' zal worden bekeken wat – gegeven de oliemarktsituatie van dat moment – voor die crisissituatie de beste reactie door de IEA-landen zal zijn en hoe de samenstelling van het pakket te nemen maatregelen kan zijn. Dit betekent dat maatregelen in onderlinge overeenstemming worden getroffen.
- > Een recent voorbeeld van de inzet van noodvoorraden is in 2022 naar aanleiding van de Russische inval in Oekraïne, eerder ook in 2011, vanwege uitval van de olieproductie in Libië. Noodvoorraden zijn eveneens ingezet tijdens de Golfoorlog in 1991 en na de orkaan Katrina in 2005.

EU

- > In het geval van een gecoördineerde aanpak in IEA-verband, doet de Europese Commissie – ter uitvoering van die aanpak – aanbevelingen aan de EU-lidstaten over te treffen aanbodmaatregelen. Dit gebeurt ook aan de lidstaten die geen lid zijn van IEA.
- > Indien in IEA-verband geen overeenstemming wordt bereikt over inzet van noodvoorraden, kan de Europese Commissie daartoe alsnog toestemming geven aan de EU-lidstaten.
- > De EU-lidstaten kunnen eveneens zelf tot inzet besluiten indien dat onmiddellijk noodzakelijk is als eerste reactie in het geval van bijzondere urgentie of als antwoord op een plaatselijke crisis.

Noodvoorraden (nationaal)

- > De Stichting Centraal orgaan voorraadvorming aardolieproducten (COVA) te Rotterdam houdt 80 % van de strategische voorraad aan. Het overige deel houdt het bedrijfsleven aan.

- > De minister van KGG kan besluiten dat de voorraden mogen worden aangesproken bij een (dreigende) oliecrisis.

Verdeling

- > De minister van KGG kan aan COVA aanwijzingen (= bevelen) geven inzake de aanwending van de voorraden, indien deze mogen worden aangesproken bijvoorbeeld t.b.v. de bevoorrading van prioritaire verbruikers. Dat zijn verbruikers aan wie bij voorrang aardolieproducten worden geleverd in tijden van schaarste.
- > De minister van KGG kan aan een handelaar of producent de verplichting opleggen aardolieproducten aan anderen te leveren.
- > De minister van KGG kan aardolieproducten in eigendom vorderen.

Verbruik beperkende maatregelen

- > De minister van KGG kan een distributiemaatregel treffen, bijvoorbeeld het korten van leveringsverplichtingen door olieleveranciers of de instelling van een algehele rantsoenering van brandstof.
- > De minister van IenW kan, in overeenstemming met de ministers van KGG en JenV, bij een oliecrisis een algehele snelheidsbeperking invoeren.
- > De minister van KGG kan, in overeenstemming met de ministers van IenW en JenV, bij een (dreigende) oliecrisis een autoloze zondag invoeren.
- > De minister van EZ, of andere ministers op hun terrein, kunnen zo mogelijk, aanvullende rantsoenerings- of distributiemaatregelen nemen op basis van de generieke schaarste wetgeving, (zie *Bestuurlijke Netwerkkarta Schaarste algemeen*).
- > Andere mogelijke (vrijwillige) maatregelen zijn bijvoorbeeld een oproep tot beperking woon-werkverkeer (meerijden/*carpooling*, minder dagen werken met meer uur per werkdag, thuiswerken).

Coördinatie

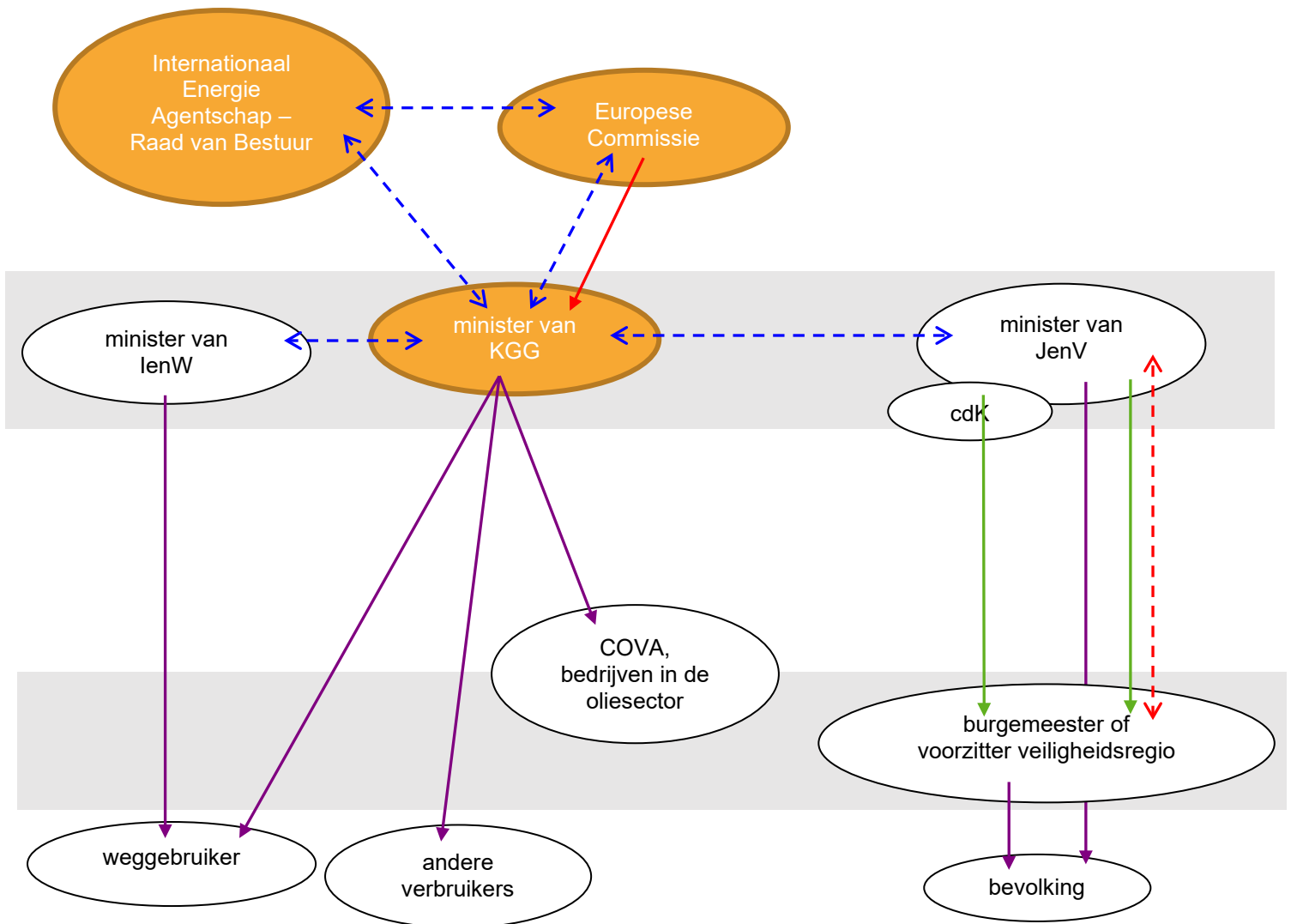
- > De minister van KGG heeft de leiding ten aanzien van maatregelen jegens de oliesector.
- > Zo nodig vindt vanwege de benodigde interdepartementale afstemming opschaling plaats in de nationale crisisstructuur conform het Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming 2022 (zie Bestuurlijke Netwerkaart Rampenbestrijding algemeen).
- > De crisisstructuur, maatregelen en scenario's staan beschreven in het Landelijke Crisisplan Olie 2023.

Burgemeester en voorzitter veiligheidsregio

- > Het optreden van de overheid bij een (dreigende) oliecrisis is gecentraliseerd.
- > Formeel bestaat de mogelijkheid dat de burgemeester brandstoffen vordert, maar zijn bevoegdheden zijn niet geschikt voor sturing van overheidswege bij een oliecrisis.
- > De burgemeester of voorzitter veiligheidsregio is alleen verantwoordelijk voor aanpak van de effecten voor openbare orde en veiligheid.

functionele keten olie

algemene keten

- - - - -> Informatie en afstemming
- - - - -> Bijstand
- - - - -> Maatregelen jegens bevolking/bedrijven
- - - - -> Bestuurlijk toezicht, tevens onderlinge informatie
- - - - -> Maatregelen door de EU

NB Een rijksheer van EZ vervult geen rol ten aanzien van olie.

- COVA Stichting Centraal orgaan voorraadvorming aardolieproducten
- lenW Infrastructuur en Waterstaat
- JenV Justitie en Veiligheid
- KGG Klimaat en Groene Groei
- cdK commissaris van de Koning

